

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS ĮGYVENDINIMO PROGIMNAZIJOJE TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Alytaus Likiškėlių progimnazijos (toliau – progimnazijos) smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos aprašas (toliau – tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“, Alytaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. DV-1280 „Dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Alytaus miesto mokyklose tvarkos aprašo tvirtinimo“.

2. Šis tvarkos aprašas nustato progimnazijos direktoriaus, mokytojų, kitų progimnazijos darbuotojų, vaiko gerovės komisijos, mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų) veiklą, sukuriant sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms progimnazijoje. Prevencija tvarkos apraše suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Progimnazijos direktorius, mokytojai, kiti progimnazijos darbuotojai, mokiniai, jų tėvai (globėjai/rūpintojai) vykdydami smurto ir patyčių prevenciją progimnazijoje vadovaujasi LR Švietimo įstatymo 56 straipsnio 17 punktu, LR vaiko teisių pagrindų įstatymu (1996 m. kovo 14 d. Nr. I-1234), LR Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. V-319 „Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, LR Švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. 1268 „Dėl pritarimo rekomendacijoms dėl poveikio priemonių taikymo netinkamai besielgiantiems mokiniams“, LR švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308 „Dėl geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo“ progimnazijos direktoriaus įsakymais, progimnazijos etikos norma, mokinių priėmimo į progimnaziją ir mokymo sutartimi, šiuo tvarkos aprašu ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais smurto ir patyčių prevenciją.

4. Tvarkos aprašo tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką progimnazijoje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas progimnazijoje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – progimnazijos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais.

5. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

5.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

5.2. kiekvienas progimnazijos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs, sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir nedelsdamas stabdyti;

5.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

6. Visi progimnazijos bendruomenės nariai turi būti supažindinti su progimnazijos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka. Mokytojai, mokiniai bei mokinių tėvai su tvarka, reglamentuota apraše, turi būti supažindinti ir patvirtinti tai savo parašu.

7. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

7.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

7.2. patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

7.2.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

7.2.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

7.2.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

7.2.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

7.3. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;

7.4. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

7.5. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai);

7.6. patyčių stebėtojas – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias.

7.7. patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis progimnazijos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

7.8. patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus);

7.9. patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – patyčių situacijos progimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

II. SMURTO, PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA IR INTERVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

8. Smurto ir patyčių prevencija yra svarbi progimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi progimnazijos direktorius, vaiko gerovės komisijos nariai, socialinis pedagogas, klasių auklėtojai, o ją vykdančią dalyvauja visi progimnazijos bendruomenės nariai.

9. Progimnazijos direktorius yra atsakingas už šio tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą bei pristatymą progimnazijos bendruomenei.

10. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja direktoriaus įsakymu paskirtas asmuo.

11. Progimnazijos bendruomenė kurdama pozityvią aplinką vadovaujasi progimnazijos etikos norma, mokinių priėmimo į progimnaziją ir mokymo sutartimi, mokinių elgesio taisyklėmis, Olweus patyčių prevencijos programa.

12. Į smurtą ir patyčias reaguojama vadovaujantis Olweus programos kokybės užtikrinimo standartu (OPKUS), Olweus patyčių prevencijos programos mokinių drausminimo nuobaudų kopėtelėmis (priedas Nr.1). Patyčios ir netinkamas elgesys fiksuojamas „Patyčių ir netinkamo elgesio registracijos žurnale“.

12.1. Kai nėra abejonių, kad vyksta smurtas ar patyčios, reikia vadovautis šia procedūra:

12.1.1. Suaugusieji privalo nedelsdami vykdyti intervenciją ir sustabdyti patyčias. Rimtais atvejais, esant sužeidimui ar iškilus pavojui sveikatai bei gyvybei, progimnazijos direktorius privalo nedelsiant reaguoti.

12.1.2. Intervenciją vykdančios suaugusieji privalo pasakyti besityčiojančiajam, ką jie matė ir ką sužinojo. Šiuo momentu negalima leisti į diskusijas su kaltininku.

12.1.3. Įvertinkite situaciją. Apsaugokite patyčias patyrusį mokinį. Iš įvykio vietos išveskite patyčias patyrusį mokinį arba kaltininką/us ir nuveskite į tinkamą patalpą. Gali prirėkti

užtikrinti apsaugą patyčias patyrusiam mokiniui nuo galimo keršto, svarbu po incidento nepaliekti jo/s vieno.

13. Trumpai pasikalbėkite su mokiniais, dalyvavusiais patyčiose ;

13.1. Pasikalbėkite su patyčias patyrusiu mokiniu ;

13.1.1. Klasės auklėtojas arba kitas suaugęs asmuo, su kuriuo mokinys jaučiasi saugus, įvykus patyčioms kaip galima greičiau susisieikia su mokiniu ir paaiškina jam/ai, kokių veiksmų bus imtasi toliau

13.1.2. Jei mokinys yra pasiruošęs, suaugusysis gali paklausti, ar ji/s nori papasakoti apie patyčias ir apie tuos, kurie tyčiojosi. Gali tekti atidėti šią pokalbio dalį vėlesniam laikui. Atkreipkite dėmesį į tai, kad pokalbis su patyčias patyrusiu mokiniu turi vykti saugioje vietoje.

14. Pokalbis su tuo/tais, kurie tyčiojasi:

14.1. Jei patyčiose dalyvauja keli mokiniai, kalbėkite su kiekvienu atskirai ir pasakykite, kas bus toliau;

14.2. Šio pokalbio metu visada pasikvieskite kolegą/ę;

14.3. Trumpai aprašykite atvejį “Patyčių atvejų registracijos žurnalo protokole”;

14.4. Informuokite auklėtoją, jei jis/ji nedalyvavo pokalbyje;

14.5. Informuokite kolegas apie patyčių atvejį, kad jie galėtų atkreipti dėmesį per pertraukas.

14.6. Apie smurto ir patyčių atvejus visada privaloma informuoti progimnazijos vadovybę.

15. Progimnazija, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

16. Progimnazijoje nuosekliai ir reguliariai ugdomi mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai įgyvendinant Olweus patyčių prevencijos programą ir LIONS QUEST socialinio emocinio ugdymo programą – „Paauglystės kryžkelės“.

17. Progimnazijos vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi progimnazijos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais, Olweus programos apklausa ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, progimnazijos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas; remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia Vaiko gerovės komisijos veiklos planą, kuriame numato patyčių prevencijos ir intervencijos priemones. Teikia siūlymus progimnazijos vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, progimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

18. Klasės auklėtojai analizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisiją apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Mokiniai, progimnazijos darbuotojai ir mokytojai pasirašytinai supažindinami su šiuo Tvarkos aprašu kiekvienų mokslo metų pirmąją savaitę.

20. Tėvai su šiuo tvarkos aprašu supažindinami e-paštu ar per Tamo dienyną. Tvarkos aprašas primenamas tėvų susirinkimo metu - pasirašo, kad susipažino.

21. Tvarkos aprašas skelbiamas progimnazijos internetiniame puslapyje.